

Ir. J. T. M. Broekhuizen / Hoe herkennen wij onze handelspopulieren? IV¹⁾

Afdeling Houtteelt, I.B.O., Landbouwhogeschool

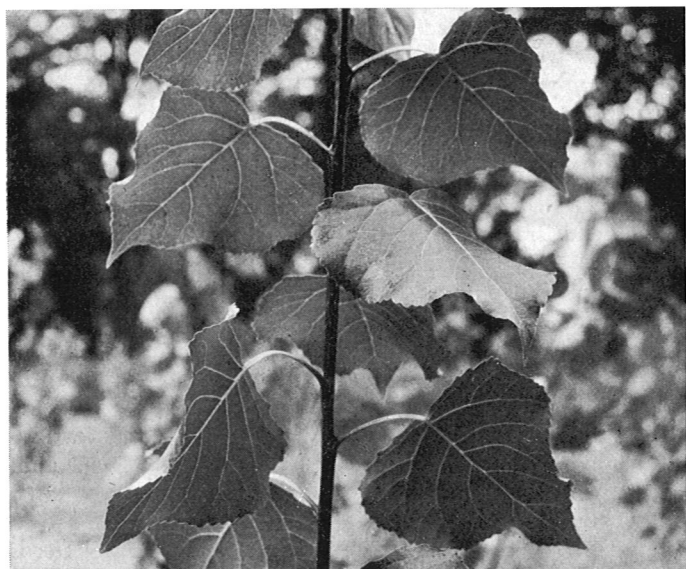

Fig. 1. 'Gelrica'. Grote nerfhoek en zadelvormig blad. Zie ook tekst.

Als laatste van de handelsrassen behorend tot de Aigeiropopulieren - *Populus x euramerica* - zullen nu worden beschreven: 'Gelrica', 'Serotina de Champagne' en 'Serotina'.

Voor de onderscheiding van deze rassen zijn enkele kenmerken van belang, die bij de overige rassen minder opvallend zijn.

In de eerste plaats de nerfhoek. Beter dan door een omschrijving wordt door fig. 1 geïllustreerd dat voor de bepaling van de grootte van deze hoek alleen dat deel van de eerste grote zijnerf in de beschouwing dient te worden betrokken, dat direct aan de hoofdnerf aansluit. Het deel van deze zijnerf, dat zich verder van de hoofdnerf bevindt is namelijk steeds meer of minder gebogen. Een nauwkeurige bepaling van de nerfhoek is overigens overbodig, omdat alleen de orde van grootte van belang is.

In de tweede plaats zal de nadruk worden gelegd op de kleur van de bladsteel en van de onverhoude scheut. Deze is namelijk vooral bij 'Serotina' onder vrijwel alle omstandigheden opvallend donker. In iets mindere mate geldt dit ook voor de scheut van 'Gelrica'. Dit in tegenstelling tot de kleur van bladsteel en scheut van de eerder behandelde rassen, waarbij de kleur sterker onderhevig is aan de invloed van uitwendige omstandigheden. Volledigheidshalve wordt voor de verklaring van de gebruikte termen en voor aanwijzingen voor een eenvoudige bepaling van de bladverhoudingen ook thans weer verwezen naar het nummer van november 1966, pag. 59 en volgende.

Beschrijving.

cv. Gelrica, ♂ (fig. 1 en 2).

Ontluiking: half april tot begin mei; later dan 'Löns' en 'Marilandica'.

Blad: grootste breedte groter dan lengte hoofdnerf ($b/hn = 1,08$); voet bij grote bladeren steeds hartvormig, bij kleinere bladeren soms recht; top toegespitst; bladoppervlak zadelvormig (omlaag) gebogen (fig. 1); nerfhoek $80-90^\circ$, soms zelfs iets meer (fig. 1); steel ongeveer even lang als $\frac{1}{2}$ x hoofdnerf ($s/hn = 0,48-0,52$); jonge blaadjes bruinrood.

Scheut: vrijwel steeds met veel bruinrood; lenticellen kort lijnvormig tot lijnvormig, soms ovaal, 1-4 mm, meestal $1\frac{1}{2}-2\frac{1}{2}$

mm, aantal ca. 28 per 3 cm scheutomtrek; knoppen breed, vrij stomp met vrijstaande top, 7-8 mm, paars.

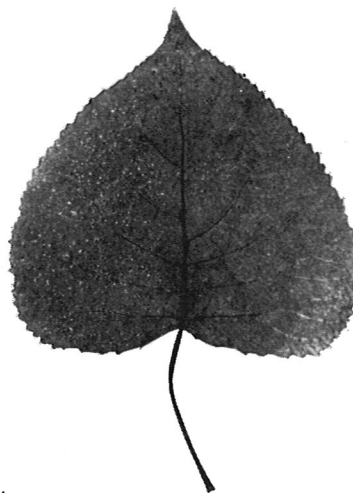

Fig. 2. 'Gelrica'.

Zijtakken: weinig of geen; op enigszins kromme stam.

Karakteristieke kenmerken: grote nerfhoek, blad breder dan lang, zadelvormig, voet meest hartvormig, scheut met veel bruinrood.

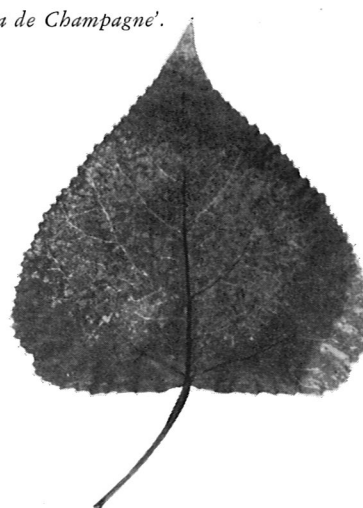
Verschillen met andere rassen: te onderscheiden van 'Dorskamp', 'Flevo' en 'I 214' door de kortere steel van 'Gelrica'; van 'Regenerata Duitsland' bovendien te onderscheiden doordat het blad van 'Gelrica' relatief breder is. Dit laatste geldt ook voor de onderscheiding van 'Robusta', 'Zeeland', 'Heidemij' en 'Marilandica'. Van 'Löns' te onderscheiden doordat de scheut van 'Gelrica' veel donkerder is, evenals de jonge blaadjes van 'Gelrica' donkerder zijn. Bovendien van alle andere rassen te onderscheiden door de opvallend grote nerfhoek.

cv. Serotina de Champagne, ♂ (fig. 3).

Ontluiking: tweede helft april, ongeveer tegelijk met 'Löns'.

Blad: hoofdnerf ongeveer even lang als grootste breedte ($b/hn = 1,0$); bovenaan relatief smal ($d/e = 0,44$); voet recht of iets hartvormig; top vrij lang toegespitst of spits; bladopper-

Fig. 3. 'Serotina de Champagne'.

¹⁾ Foto's: R. Aalbers.

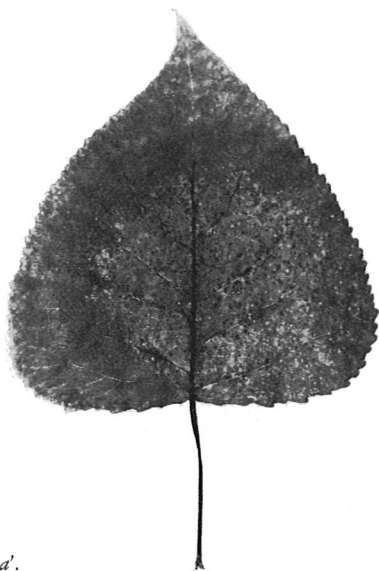

Fig. 4. 'Serotina'.

vlak vlak; steel korter dan $\frac{1}{2} \times$ hoofdnerf ($s/hn = 0,44$); aan de bovenzijde over ongeveer $\frac{1}{3}$ van de lengte (vanaf de bladvoet) behaard (loep); jonge blaadjes groen met bruine tint.

Scheut: lenticellen ovaal tot kort lijnvormig, $\frac{1}{2}$ -3 mm, meestal $\frac{3}{4}$ -1 $\frac{1}{2}$ mm; knoppen vrij stomp, aanliggend, ca. 6 mm, meer of minder roodbruin of paars.

Zijtakken: tot ongeveer $\frac{1}{2}$ van de hoogte of meer veel takken; takhoek 70° .

Karakteristieke kenmerken: korte, gedeeltelijk behaarde, steel; blad min of meer driehoekig met rechte of iets hartvormige voet; jonge blaadjes met weinig bruin; veel zijtakken.

Verschillen met andere rassen: van alle rassen, behalve 'Marilandica' te onderscheiden door het grote aantal zijtakken met een grote takhoek en de gedrongen habitus; tevens door de korte bladsteel. Van 'Marilandica' te onderscheiden door het meer driehoekige blad van 'Serotina de Champagne', waarvan de rand weinig of niet gegolfd is en dat vrijwel nooit een wigvormige voet heeft; verder door de beharing van de steel en de lichtere kleur van de jonge blaadjes.

cv. Serotina, ♂ (fig. 4).

Ontluiking: half april tot eerste week van mei, de laatste van alle handelsrassen.

Blad: hoofdnerf ongeveer even lang als de grootste breedte, enigszins variërend ($b/hn = 0,95$ -1,03); voet recht of iets hartvormig; top toegespitst of spits; bladoppervlak vlak; nerfhoek vaak vrij groot (74°); steel iets korter dan $\frac{1}{2} \times$ hoofdnerf ($s/hn = 0,46$), overwegend rood; jonge blaadjes groenbruin.

Scheut: vooral aan de zonzijde overwegend bruinpaars; lenticellen rond tot kort lijnvormig, $\frac{1}{2}$ -4 mm, meestal 1 $\frac{1}{2}$ -2 mm; knoppen slank, spits, aanliggend, 6-7 mm, paars.

Zijtakken: weinig of geen.

Karakteristieke kenmerken: vrij korte steel, die vrijwel steeds opvallend rood is, jonge blaadjes groenbruin; scheut overwegend bruinpaars.

Verschillen met andere rassen: door de relatief veel kortere bladsteel gemakkelijk te onderscheiden van 'Dorskamp', 'Flevo', 'I 214' en 'Regenerata Duitsland'. Van 'Robusta', 'Zeeland', 'Heidemij', 'Lõns', 'Marilandica' en 'Serotina de Champagne' vooral te onderscheiden door de, onder vrijwel alle omstandigheden, opvallend donkere bladsteel en scheut van 'Serotina'. Door de bijzonder grote nerfhoek en het zadelvormige blad van 'Gelrica' hiervan te onderscheiden.

(slot volgt)

Ir. H. A. van der Meijden / Populier en wilg in de Nederlandse bosstatistiek

Directeur Stichting Industrie-Hout

Eén van de activiteiten van het Staatsbosbeheer bestaat uit het samenstellen van een bosstatistiek. Met één woord wordt hiermee een arbeidsterrein aangeduid dat niet alleen omvangrijk maar ook gecompliceerd is, en dat van zeer grote betekenis is voor allen die bij de bosbouw zijn betrokken en met het Nederlandse hout te maken hebben. Het gaat nl. om het verzamelen van gegevens over de houtsoortensamenstelling, leeftijdsverdeling, groei en vele andere facetten van onze bossen en andere beplantingen.

Deze activiteit van het Staatsbosbeheer ontstond toen in 1937 de Minister van Economische Zaken opdracht gaf tot „het samenstellen van een statistiek van houtopstanden, woeste gronden en weg- en grensbeplantingen”. Naar aanleiding hiervan verscheen in 1946 een publikatie, getiteld: „De Nederlandsche Boschstatistiek”. In 1952 werd door een „Commissie voor de Boschstatistiek”, in opdracht van de direktie van het Staatsbosbeheer vastgesteld hoe men zou kunnen komen tot een tweede Nederlandse bosstatistiek. Deze werd van 1952-1963 samengesteld, waarbij geleidelijk van gebied naar gebied werd gewerkt.

Dit immense werk, gepubliceerd in de periode van 1955-1966, heeft geleid tot een rijk geschakeerde serie gegevens betreffende de Nederlandse bossen, weg- en grensbeplantingen en woeste gronden. Rijk geschakeerd, omdat deze gegevens behalve op

oppervlakten en houtsoorten ook betrekking hebben op bezitsvorm, geografische verspreiding van de beplantingen, grootte van de boscomplexen, leeftijd, groeiklasse, houtvolume en jaarlijkse bijgroei.

1. Het Nederlandse bos.

a) Oppervlakte.

Het blijkt dat de Nederlandse bosoppervlakte ruim 260.000 ha beslaat, met uitzondering van de bosjes die kleiner zijn dan $\frac{1}{2}$ ha. Het is bekend dat deze bosoppervlakte niet evenredig over de verschillende provincies is verdeeld. Zo bestaat in de provincie Gelderland 15,4 % van de totale oppervlakte uit bos, in de provincie Utrecht 13 %, terwijl de provincies Noord-Brabant en Limburg ruim 12 % bos bezitten. De provincies Groningen en Zeeland daarentegen hebben minder dan 1 % bos, terwijl onze dichtbevolkte provincies Noord- en Zuid-Holland slechts resp. 3,6 en 1,6 % bos hebben.

Van het Nederlandse bos is 13,5 % niet van belang voor de houtproductie, hoewel het landschappelijk uiteraard wel van grote betekenis kan zijn.

Het (Nederlandse) naaldboutproductiebos beslaat ruim 154.000 ha (59 % van de totale bosoppervlakte), terwijl het loofhoutproductiebos bijna 29.000 ha beslaat (11 %). Verder hebben wij ruim 30.000 ha hakhout en bijna 4700 ha griend.